

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет української філології, культури і мистецтва
Кафедра української мови

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

 Олексій ЖИЛЬЦОВ

« 01 » вересня 2023

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КУЛЬТУРА МИСЛЕННЯ ТА СПІЛКУВАННЯ:
КУЛЬТУРА УСНОГО І ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ
(УКРАЇНСЬКА МОВА)

для студентів

спеціальності 033 Філософія
освітньої програми: 033.00.01 Філософія
освітнього рівня першого (бакалаврського)

Київ – 2023

Київський університет імені Бориса Грінченка

ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ, КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

(назва інституту, факультету, коледжу)

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(назва кафедри, циклової комісії)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

« _____ » _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КУЛЬТУРА МИСЛЕННЯ ТА СПІЛКУВАННЯ: КУЛЬТУРА УСНОГО
І ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ (УКРАЇНСЬКА МОВА)

(повна назва навчальної дисципліни за навчальним планом)

для студентів

спеціальності	<u>033 Філософія</u>
	(шифр і назва спеціальності)
освітнього рівня	<u>першого (бакалаврського)</u>
	(назва освітнього рівня, ОКР)
освітньої програми	<u>033.00.01 Філософія</u>
	(шифр і назва освітньої програми)
спеціалізації	<u>_____</u>
	(назва спеціалізації)

Київ – 2022

Розробники:

Овсієнко Людмила Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови.

Викладачі:

Овсієнко Людмила Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української мови

Протокол від 02. 09. 2022 р. № 2

Завідувач кафедри

(М.О. Вінтонів)
(ініціали, прізвище)

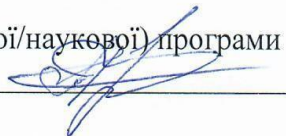
Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи)

033.00.01 Філософія

(назва освітньої програми)

____. ____ . 2022 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми (керівник проектної групи)

(Д. Я. Ласко)
(ініціали, прізвище)

Робочу програму перевірено

02 . 09 . 2022 р.

Заступник декана

(Серобов С.Я)
(ініціали, прізвище)

Продовжено:

на 2023/2024 н. р. (Вінтонів М. І.) «30» вересня 2023 р., протокол №9

1. Опис навчальної дисципліни

УКРАЇНСЬКА МОВА У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ Змістовий модуль: Культура мовлення

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна		заочна	
Вид дисципліни	обов'язкова			
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська			
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120			
Курс	1		1	
Семестр	1	2	1	2
Кількість змістових модулів з розподілом:	2			
Обсяг кредитів	2	2	2	2
Обсяг годин, у тому числі:	60	60	60	60
Аудиторні	28	28	8	8
Модульний контроль	4	4	-	-
Семестровий контроль	-	-	-	-
Самостійна робота	28	28	52	52
Форма семестрового контролю	-	залік	-	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування української громадянської ідентичності шляхом підвищення ролі української мови як національної цінності, подолання мовно-культурної меншовартості українців; поглиблення системного уявлення студентів про усне й писемне мовлення українців; формування українськомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців.

Завдання навчальної дисципліни:

- виховання в здобувачів вищої освіти почуття національної свідомості та історичної мовно-культурної пам'яті, що сприятиме підвищенню мотивації вивчення культури усного та писемного мовлення, історії української культури та права людини, громадянина України;
- формування українськомовного іміджу, загальних і фахових компетентностей, зокрема комунікативної, мовленнєвої, прагматичної, соціокультурної, у процесі усвідомленого опанування мовної, мовленнєвої, комунікативної теорій;
- формування української громадянської ідентичності; популяризації та збереження культурної спадщини й культурних цінностей України;
- здійснення заходів, спрямованих на розвиток цілісної загальнодержавної політики національно-патріотичного виховання.

Під час практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти, майбутні журналісти, **набувають таких**

програмних компетентностей: ЗК9, ЗК10, ЗК11, ЗК12 (загальні компетентності), ФК6 (фахові компетентності).

• **ЗК9:** Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

• **ЗК10:** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство та в розвитку суспільства, техніки й технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

• **ЗК11:** Здатність спілкуватися державною мовою.

• **ЗК12:** Здатність спілкуватися іноземною мовою.

• **ФК6:** Здатність до провадження безпечної медіадіяльності.

Організація навчальної діяльності в центрі культури української мови

Реформування системи вищої освіти на сучасному етапі зумовлює концептуальні зміни в напрямках, цілях, завданнях, змісті освіти, філологічної зокрема, які зорієнтовані передусім на розвиток особистості, формування творчої ініціативи, мобільності, підвищення конкурентоздатності майбутнього фахівця.

Задля ефективної реалізації концепції нової освітньої стратегії університету програмою передбачено застосування можливостей Центру культури української мови.

Для цього впроваджено систематичне застосування орфоепічних тренінгів, риторичних розминок, дослідницьких завдань, що передбачають карткування мовного матеріалу, укладання мультимедійних словників, опрацювання спеціальної літератури тощо; творчих завдань «Мовне обличчя міста», «Мовна особистість фахівця», «Мовний портрет однокурсника», «Стань співавтором тексту» тощо.

Крім того, студентів залучено до роботи в проблемних групах, до участі в наукових конференціях; мовних конкурсах тощо.

У Центрі заплановано презентації наукових видань з проблем культури української мови, зустрічі з науковцями.

3. Результати навчання за дисципліною

Опанувавши дисципліну «Українська мова у професійному спілкуванні: Культура мовлення», студенти повинні мати такі *програмні результати навчання:*

• **ПРН5:** Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань.

- **ПРН6:** Планувати свою діяльність та діяльність колективу з урахуванням цілей, обмежень та передбачуваних ризиків.
- **ПРН7:** Координувати виконання особистого завдання із завданнями колег.
- **ПРН10:** Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.
- **ПРН11:** Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою.
- **ПРН12:** Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію іноземною мовою.
- **ПРН15:** Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.
- **ПРН18:** Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Ус бог о	Розподіл годин між видами робіт						Са мо сті йн а
		Аудиторна						
		Ле кці ї	Се мін ари	Пр акт ич ні	Ла бо рат ор ні	Інд иві дуа льн ї		
I СЕМЕСТР								
Змістовий модуль 1.								
КУЛЬТУРА УСНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ТВОРЕННЯ ЛІНГВАЛЬНОГО (ФАХОВОГО) ПРОСТОРУ								
Тема 1. <i>Генеалогія української мови.</i>	7	2	-	2	-	-	3	
Тема 2. <i>Функційно-стильова диференціація української мови як основа культури фахової мови.</i>	5	-	-	2	-	-	3	
Тема 3. <i>Культура усного фахового спілкування.</i>	5	-	-	2	-	-	3	
Тема 4. <i>Функціонування української мови в уснорозмовній сфері та вплив на соціум (професійна комунікація, мова медіа та</i>	8	2	-	2	-	-	4	

<i>реклами). Основні ознаки культури мови, мовлення і комунікації.</i>							
Тема 5. <i>Виразність усного мовлення.</i>	6	-	-	2	-	-	4
Модульний контроль 1	2						
Тема 6. <i>Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник мовленнєвої культури фахівця.</i>	9	2	-	4	-	-	3
Тема 7. <i>Технології комунікативного впливу.</i>	10	2	-	4	-	-	4
Тема 8. <i>Мовний етикет як складник культури мовлення.</i>	6	-	-	2	-	-	4
Модульний контроль 2	2						
Разом	56	8	-	20	-	-	28
II СЕМЕСТР Змістовий модуль 2. КУЛЬТУРА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ТВОРЕННЯ ЛІНГВАЛЬНОГО (ФАХОВОГО) ПРОСТОРУ							
Тема 9. <i>Гендерні та вікові аспекти спілкування.</i>	5	-	-	2	-	-	3
Тема 10. <i>Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації.</i>	11	2	-	4	-	-	5
Тема 11. <i>Український правопис у контексті мовних інновацій.</i>	12	2	-	4	-	-	5
Модульний контроль 3	2						
Тема 12. <i>Лексична та фразеологічна правильність мовлення.</i>	12	2	-	4	-	-	5
Тема 13. <i>Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця.</i>	10	-		4			5
Тема 14. <i>Синтаксичні аспекти культури мовлення.</i>	10	-	-	4	-	-	5
Модульний контроль 4	2						
Разом	56	6	-	22	-	-	28
Підготовка до проходження контрольних заходів	-	<i>(семестровий контроль)</i>					
Усього	120	14	-	42	-	-	56

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Ус бог о	Розподіл годин між видами робіт						
		Аудиторна					Са мо сті йн а	
		Ле кці ї	Се мін ари	Пр акт ич ні	Ла бо рат ор ні	Інд иві дуа льн і		
I СЕМЕСТР								
Змістовий модуль 1.								
<i>КУЛЬТУРА УСНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ТВОРЕННЯ ЛІНГВАЛЬНОГО (ФАХОВОГО) ПРОСТОРУ</i>								
Тема 1. <i>Генеологія української мови.</i>	7	-	-	-	-	-	-	5
Тема 2. <i>Функційно-стильова диференціація української мови як основа культури фахової мови.</i>	7	-	-	-	-	-	-	5
Тема 3. <i>Культура усного фахового спілкування.</i>	9	-	-	2	-	-	-	6
Тема 4. <i>Функціювання української мови в уснорозмовній сфері та вплив на соціум (професійна комунікація, мова медіа та реклами). Основні ознаки культури мови, мовлення і комунікації.</i>	9	2	-	-	-	-	-	6
Тема 5. <i>Виразність усного мовлення.</i>	8	-	-	-	-	-	-	6
Тема 6. <i>Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник мовленнєвої культури фахівця.</i>	9	-	-	2	-	-	-	6
Тема 7. <i>Технології комунікативного впливу.</i>	9	-	-	2	-	-	-	6
Тема 8. <i>Мовний етикет як складник культури мовлення.</i>	8	-	-	-	-	-	-	6

Тема 9. Гендерні та вікові аспекти спілкування.	8	-	-	-	-	-	6
Разом	60	2	-	6	-	-	52
II СЕМЕСТР Змістовий модуль 2. КУЛЬТУРА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ТВОРЕННЯ ЛІНГВАЛЬНОГО (ФАХОВОГО) ПРОСТОРУ							
Тема 10. Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації.	9	-	-	2	-	-	10
Тема 11. Український правопис у контексті мовних інновацій.	11	2	-	2	-	-	10
Тема 12. Лексична та фразеологічна правильність мовлення.	9	-	-	2	-	-	10
Тема 13. Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця.	8	-	-	-	-	-	10
Тема 14. Синтаксичні аспекти культури мовлення.	9	-	-	-	-	-	12
Разом	60	2	-	6	-	-	52
Підготовка до проходження контрольних заходів	-	(семестровий контроль)					
Усього	120	4	-	12	-	-	104

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

КУЛЬТУРА УСНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ТВОРЕННЯ **ЛІНГВАЛЬНОГО (ФАХОВОГО) ПРОСТОРУ**

Тема 1. Генеалогія української мови.

Основні питання теми:

1. Генеалогія української мови та чинники ідентичності українців, українства.
2. Основні складники ДНК-генеалогії.
3. Маркери генеалогії української мови.
4. Генеалогічна парадигма в художньому та публіцистичному стилях.

Ключові слова: українці, українство, українська мова, український етнос, українська нація, ДНК-генеалогія, ідентичність та ін.

Рекомендована література:

Основна: 2; 3; 6; 7.

Додаткова: 9; 61; 68.

Тема 2. Функційно-стильова диференціація української мови як основа культури фахової мови.

Основні питання теми:

1. Значення функційних стилів у фаховій діяльності.
2. Функційні стилі та їх підстили.
3. Особливості використання у фаховій діяльності поєднання основних функційних стилів (офіційно-діловий, науковий, розмовний (усна та писемна форми)).
4. Форми реалізації функційних стилів у практиці ділового спілкування журналіста.

Ключові слова: стилістика, офіційно-діловий стиль, розмовний стиль, науковий стиль, епістолярний стиль, конфесійний стиль, художній стиль, публіцистичний стиль, стиль медіа, стилістичний ресурс.

Рекомендована література:

Основна: 3; 6; 8; 9.

Додаткова: 13; 18; 36; 44; 56.

Тема 3. Культура усного фахового спілкування.

Основні питання теми:

1. Фахова взаємодія, спілкування, комунікація, їх особливості та відмінності.
2. Види фахової взаємодії, етапи спілкування журналіста.
3. Мова, мовлення і спілкування.
4. Вербальні й невербальні засоби спілкування.

Ключові слова: бесіда, вербальні засоби, спілкування, гендер, гучність мовлення, дискусія, ділова бесіда, невербальні та вербальні засоби комунікації, перемовини, погляд, полеміка, правила спілкування, міміка, жести, телефонна розмова.

Рекомендована література:

Основна: 1; 2; 3; 4; 5; 7; 8; 9.

Додаткова: 5; 16; 21; 22; 26; 29; 32; 34; 41; 44; 50; 55; 60; 62; 65.

Тема 4. Функціонування української мови в уснорозмовній сфері та вплив на соціум (професійна комунікація, мова медіа та реклами). Основні ознаки культури мови, мовлення і комунікації.

Основні питання теми:

1. Поняття «культура мови» й «мовлення», «комунікація» у фаховій діяльності журналіста.
2. Комунікативні ознаки культури мовлення у мові медіа та реклами.
3. Вплив мови медіа, реклами на культуру мови, мовлення фахівців сфери журналістики.
4. Вплив мовних та позамовних чинників на дотримання мовних норм (орфоепічних та акцентуаційних) у професійній діяльності майбутнього фахівця-журналіста.
5. Роль словників у професійному мовленні фахівця. Типи словників.

Ключові слова: культура мови, культура мовлення, комунікація, норма, мовна норма, орфоепічні норми, акцентуаційні норми, анормативність, адекватність мовлення, багатство мовлення, доречність мовлення, звертання, змістовність мовлення, мовленнєвий етикет, морфемний словник, словник іношомовних слів, словник паронімів, словник синонімів.

Рекомендована література:

Основна: 3; 5; 6; 7; 8; 9.

Додаткова: 1; 2; 18; 21; 22; 46; 47; 49; 55; 66.

Тема 5. Виразність усного мовлення.

Основні питання теми:

1. Дотримання орфоепічних норм та їх вплив на виразність усного мовлення у професійному спілкуванні журналіста.
2. Дотримання граматичних норм під час продукування лексем.
3. Приклади порушення мови емоційно зниженою лексикою, словами-паразитами, плеоназмами, тавтологією.
4. Етика спілкування у професійному середовищі фахівця-журналіста.
5. Шляхи підвищення культури мовлення сучасного фахівця журналістської сфери.

Ключові слова: діалектна лексика, доречне мовлення, достатність, етика спілкування, жаргонна лексика, засмічення мови, канцеляризми, контекстуальна доречність, тавтологія, чистота мовлення.

Рекомендована література:

Основна: 2; 3; 4; 7.

Додаткова: 3; 5; 6; 7; 8; 16; 19; 41; 50; 55; 60; 65; 68.

Тема 6. Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник мовленнєвої культури фахівця.

Основні питання теми:

1. Орфоепічні норми в професійному мовленні. Особливості вимови голосних і приголосних звуків в українській мові.
2. Явище асиміляції фонем.
3. Складні випадки наголошування слів.
4. Порухення орфоепічних, акцентуаційних норм. Шляхи усунення анормативності.

Ключові слова: акцент, акцентуаційні норми, голосний звук, приголосний звук, словесний наголос, фонема, фразовий наголос.

Рекомендована література:

Основна: 3; 4; 7.

Додаткова: 1; 18; 29; 39.

Тема 7. Технології комунікативного впливу.

Основні питання теми:

1. Шляхи комунікативного впливу у професійному спілкуванні журналіста.
2. Дотримання граматичних норм під час комунікації.
3. Приклади порушення мови емоційно у процесі комунікативного впливу.
4. Етика комунікативного впливу у професійному середовищі журналіста.

Ключові слова: комунікація, комунікативний вплив, доречне мовлення, достатність, етика спілкування, жаргонна лексика, засмічення мови, канцеляризми, контекстуальна доречність, тавтологія, чистота мовлення.

Рекомендована література:

Основна: 3; 7; 8.

Додаткова: 1; 18; 29; 50; 66.

Тема 8. Мовний етикет як складник культури мовлення.

Основні питання теми:

1. Поняття про мовний етикет та складники словникового запасу сучасного фахівця-журналіста.
2. Умови досягнення високого рівня мовного етикету сучасного журналіста.
3. Вербальні й невербальні засоби впливу на якість спілкування.
4. Шляхи підвищення багатства (різноманітності) фахового мовлення сучасного фахівця-журналіста.

Ключові слова: етикет, мовний етикет, звітна доповідь, етикет ділової доповіді, етикет наукової доповіді.

Рекомендована література:

Основна: 3; 4; 7; 9.

Додаткова: 8; 18; 21; 22; 26; 32; 45.

Тема 9. Гендерні та вікові аспекти спілкування.

Основні питання теми:

1. Особливості спілкування з урахуванням гендерного рівня.
2. Лексичні маркери виокремлення гендеру та вікового спілкування.
3. Граматичні маркери виокремлення гендеру та вікового спілкування.

Ключові слова: етикет, гендер, гендерна рівність, спілкування, вікові аспекти спілкування.

Рекомендована література:

Основна: 3; 5; 8; 9.

Додаткова: 18; 29; 44; 45; 47; 65.

Змістовий модуль 2.

**КУЛЬТУРА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ТВОРЕННЯ
ЛІНГВАЛЬНОГО (ФАХОВОГО) ПРОСТОРУ**

Тема 10. Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації.

Основні питання теми:

1. Поняття мовної норми та анормативність у фаховій комунікації.
2. Взаємодія прескриптивної й дескриптивної мовної норми та її вплив на культуру лінгвального простору сучасного фахівця.
3. Словники, довідникова література журналістської галузі.
4. Проблема кодифікації лексичних одиниць.

Ключові слова: норма, мовна норма, анормативність, кодифікація, прескриптивна мовна норма, дескриптивна мовна норма, лексична одиниця.

Рекомендована література:

Основна: 1; 3; 5; 8; 9.

Додаткова: 16; 18; 23; 30; 57; 58; 61; 63.

Тема 11. Український правопис у контексті мовних інновацій.

Основні питання теми:

1. Український правопис та нові вимоги до писемного мовлення.
2. Графічна норма та причини анормативності.
3. Кодифікація мовних інновацій.

4. Шляхи запобігання порушень графічної, орфографічної норми в офіційно-діловому стилі.

Ключові слова: український правопис, писемне мовлення, графічна норма, графічна анормативність.

Рекомендована література:

Основна: 2; 3; 10.

Додаткова: 6; 10; 15; 25; 44; 64.

Тема 12. Лексична та фразеологічна правильність мовлення.

Основні питання теми:

1. Лексикологія і лексикографія сучасної української літературної мови.
2. Професійна лексика, термінологійна лексика.
3. Нормативне використання багатозначних слів та омонімів у професійному мовленні журналіста.
4. Особливості використання паронімів, синонімів, пуризмів.
5. Джерела фразеологізмів. Фразеологічні словники.
6. Фразеологізми в діловому мовленні сучасного фахівця.
7. Стильові засоби лексикології та фразеології.
8. Значення фразеологізмів для підвищення культури фахової мови.

Ключові слова: лексика, лексикографія, лексикологія, омоніми, пуризми, синоніми, термінологійна лексика, фразеологізм, фразеологічний словник, професійне мовлення, стильові засоби фразеології.

Рекомендована література:

Основна: 1; 2; 3; 9; 10.

Додаткова: 1; 7; 21; 29; 67.

Тема 13. Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця.

Основні питання теми:

1. Морфологічні норми української мови, їх реалізація у професійному мовленні.
2. Граматичні парадигми вживання іменникових форм у фахових текстах.
3. Граматичні парадигми вживання прикметників у професійному спілкуванні.
4. Граматичні парадигми вживання числівників в офіційно-діловому стилі та усному мовленні фахового спілкування.
5. Граматичні парадигми дієслів та дієслівних форм у функційних стилях фахової діяльності.
6. Прийменники в діловому мовленні. Особливості перекладу прийменників.

Ключові слова: професійне мовлення, стильові засоби фразеології.

Рекомендована література:

Основна: 3; 6; 8; 10.

Додаткова: 15; 30; 31; 38; 39; 50; 57; 58; 63; 64; 67.

Тема 14. Синтаксичні аспекти культури мовлення.

Основні питання теми:

1. Синтаксичні норми професійного спілкування фахівця сфери журналістики.
2. Причини виникнення порушення синтаксичних норм.
3. Шляхи усунення синтаксичної анормативності у фаховій діяльності.

Ключові слова: синтаксична норма, синтаксична анормативність.

Рекомендована література:

Основна: 1; 3; 6; 7; 9.

Додаткова: 18; 37; 64.

6. Контроль навчальних досягнень із дисципліни

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	3	3
Відвідування семінарських занять	-	-	-	-	-
Відвідування практичних занять	1	11	11	10	10
Робота на семінарському занятті	-	-	-	-	-
Робота на практичному занятті	10	10	100	11	110
Лабораторна робота (зокрема допуск, виконання, захист)	-	-	-	-	-

Виконання завдань для самостійної роботи	5	8	40	6	30
Виконання модульної роботи	25	2	50	2	50
Виконання ІНДЗ	-	-	-	-	-
Разом		-	205	-	203
Максимальна кількість балів:	408				
Розрахунок коефіцієнта:	4,08				

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Самостійна робота 1.

Тема: Генеалогія української мови.

Завдання. Підготуйте реферат та презентацію на тему «Місце української мови на карті мов світу. Типологічні особливості української мови на фонетичному, морфологічному та синтаксичному рівнях».

Самостійна робота 2.

Тема: Функційно-стильова диференціація української мови як основа культури фахової мови.

Завдання. Підготуйте реферат та презентацію на тему «Культура мовлення та «стиль мовлення». Вплив стилю й жанру на формування мовленнєвої культури майбутнього фахівця».

Самостійна робота 3.

Тема: Культура усного фахового спілкування.

Завдання. Підготуйте реферат та презентацію на тему «Особливості усного спілкування у фаховій діяльності журналіста».

Самостійна робота 4.

Тема: Функціонування української мови в уснорозмовній сфері та вплив на соціум (професійна комунікація, мова медіа та реклами). Основні ознаки культури мови, мовлення і комунікації.

Завдання. Підготуйте реферат та презентацію на тему «Вплив мови професійного спілкування, медіа та реклами на формування мовного простору спільноти».

Самостійна робота 5.

Тема: Виразність усного мовлення.

Завдання. Підготуйте виступ на одну з тем:

Тема 1. Волонтерство дуже популярне у світі. Що, на Вашу думку, спонукає людей займатися волонтерством? У якій сфері Вам було б цікаво стати волонтером?

Тема 2. Культура – важливий складник життя спільноти. Які українські культурні традиції Вам відомі? Як культура впливає на впізнаваність країни?

Тема 3. Існує думка, що в сучасному світі частина професій згодом зникне у зв'язку з технічним прогресом. Як Ви вважаєте, які фахівці будуть завжди потрібними? Які професії треба опанувати в майбутньому?

Самостійна робота 6.

Тема: Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник мовленнєвої культури фахівця.

Завдання. Підготуйте повідомлення на одну із тем:

Тема 1. Які види мистецтва (кінематограф, живопис, література тощо) Вам найбільше подобаються? Який Ваш улюблений твір мистецтва? Чим він Вам подобається? Як мистецтво, на Вашу думку, впливає на людину?

Тема 2. Соціальні мережі – універсальний інструмент для комунікації між людьми у XXI ст. Як саме вони вплинули на суспільство? Які, на Вашу думку, переваги і недоліки користування соціальними мережами?

Тема 3. У великому місті значна кількість жителів має власне авто, оскільки ним зручно та швидко можна дістатися у потрібне місце. Яким Ви бачите ідеальне авто? Як, на Вашу думку, зміняться автомобілі в майбутньому?

Самостійна робота 7.

Тема: Технології комунікативного впливу.

Завдання. Підготуйте реферат та презентацію на тему «Захист від маніпулятивного впливу. Техніки протистояння маніпулюванням».

Самостійна робота 8.

Тема: Мовний етикет як складник культури мовлення.

Завдання. Підготуйте повідомлення на одну з тем:

Тема 1. Використовуючи етикетні формули, змоделюйте поведінкову ситуацію з керівництвом закладу в разі запізнення на роботу, навчальні заняття.

Тема 2. Змоделюйте мовленнєву ситуацію зустрічі з працедавцем.

Тема 3. Змоделюйте зустріч із журналістом. Тема бесіди: «Коротко про наболіле».

Самостійна робота 9.

Тема: Гендерні та вікові аспекти спілкування.

Завдання. Підготуйте реферат та презентацію на тему «Гендерні стереотипи і гендерна чутливість комунікації».

Самостійна робота 10.

Тема: Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації.

Завдання 1. Проаналізуйте писемне мовлення дописувачів соціальних мереж (на вибір), їхні помилки, сформулюйте та запишіть висновки.

Завдання 2. Проаналізуйте мовлення Ваших однокласників, особливості «мовного портрету мовця», сформулюйте й запишіть висновки.

Завдання 3. Проаналізуйте мовлення Вашого кумира (діяча культури та мистецтва України), особливості «мовного портрету» мовця, сформулюйте й запишіть висновки.

Самостійна робота 11.

Тема: Український правопис у контексті мовних інновацій.

Завдання 1. Прочитайте текст листа «Слово про мову», розміщеного за покликанням <http://www.golos.com.ua/article/327219> у газеті «Голос України». Опишіть проблеми, до яких звертається автор листа.

Завдання 2. Напишіть листа до одного з часописів «Мовне обличчя мого міста».

Завдання 3. Напишіть листа до одного з часописів «Мовна поведінка поза родинним колом».

Самостійна робота 12.

Тема: Лексична та фразеологічна правильність мовлення.

Завдання. Підготуйте реферат та презентацію на тему «Міжмовна лексико-семантична інтерференція в умовах білінгвізму».

Самостійна робота 13.

Тема: Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця.

Завдання 1. Напишіть відгук на переглянутий художній фільм.

Завдання 2. Напишіть відгук на художню книгу.

Завдання 3. Напишіть відгук на прочитану статтю з Вашого фаху.

Самостійна робота 14.

Тема: Синтаксичні аспекти культури мовлення.

Завдання 1. Підготуйте анотацію на художній твір.

Завдання 2. Підготуйте анонс на виставу.

Карта самостійної роботи студента

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали (максимальна кількість)	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. <i>Культура усного мовлення як чинник творення</i>			

<i>лінгвального (фахового) простору</i>			
Тема 1. <i>Генеалогія української мови.</i>	перевірка реферату і презентації	5	до 01.12.2022 р.
Тема 2. <i>Функційно-стильова диференціація української мови як основа культури фахової мови.</i>	перевірка реферату і презентації	5	до 01.12.2022 р.
Тема 3. <i>Культура усного фахового спілкування.</i>	перевірка реферату і презентації	5	до 01.12.2022 р.
Тема 4. <i>Функціонування української мови в уснорозмовній сфері та вплив на соціум (професійна комунікація, мова медіа та реклами). Основні ознаки культури мови, мовлення і комунікації.</i>	перевірка реферату і презентації	5	до 01.12.2022 р.
Тема 5. <i>Виразність усного мовлення.</i>	усне опитування	5	до 01.12.2022 р.
Тема 6. <i>Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник мовленнєвої культури фахівця.</i>	усне опитування	5	до 01.12.2022 р.
Тема 7. <i>Технології комунікативного впливу.</i>	перевірка реферату і презентації	5	до 01.12.2022 р.
Тема 8. <i>Мовний етикет як складник культури мовлення.</i>	усне опитування	5	до 01.12.2022 р.
Разом за Змістовий модуль 1: 40 балів			
Змістовий модуль 2.			
<i>Культура писемного мовлення як чинник творення лінгвального (фахового) простору</i>			
Тема 9. <i>Гендерні та вікові аспекти спілкування.</i>	перевірка реферату і презентації	5	до 15.12.2022 р.
Тема 10. <i>Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації.</i>	письмове опитування	5	до 15.05.2022 р.
Тема 11. <i>Український правопис у контексті мовних інновацій.</i>	письмове опитування	5	до 15.05.2022 р.
Тема 12. <i>Лексична та фразеологічна правильність мовлення.</i>	перевірка реферату і презентації	5	до 15.05.2022 р.
Тема 13. <i>Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця.</i>	письмове опитування	5	до 15.05.2022 р.
Тема 14. <i>Синтаксичні аспекти культури мовлення.</i>	письмове опитування	5	до 15.05.2022 р.
Разом за Змістовий модуль 2: 30 балів			

Рекомендації до виконання завдань для самостійної роботи

Завдання для самостійної роботи необхідно виконати в повному обсязі й подати на перевірку викладачеві у зазначеному форматі.

Методичні вказівки до написання та оформлення рефератів

Рефератом з дисципліни «Українська мова у професійному спілкуванні: культура мовлення» є самостійно підготовлена письмова робота, оформлена відповідно до вимог.

Він пишеться українською мовою обсягом 10–12 сторінок формату А-4 комп'ютерного набору, із яких вступ і висновки займають не більше 2 сторінок (1+1).

Текст слід друкувати з одного боку стандартного аркуша (береги: 3–2–2–1,5; міжрядковий інтервал – 1,5; кегль – 14; шрифт – Times New Roman; абзацний відступ – 1,25 см).

Покликання всередині тексту вказуються у дужках (Федоренко, 2019: 65); приклади та ілюстративний матеріал позначаються *курсивом*. У тексті реферату використовується така форма лапок та апострофа: «...», ’; розрізняються графічні знаки «дефіс» (-) і «тире» (–).

Реферат пишеться на основі огляду однієї або декількох наукових робіт, згідно із запропонованою для виконання темою. Метою його є теоретичне ознайомлення з обраною проблемою дослідження на основі літературних джерел.

Дослідницька робота такого типу може бути двох видів: інформативна і наукова.

Інформативний реферат є стислим письмовим викладом змісту певної наукової праці (монографії, книги, статті). Науковий реферат – це короткий виклад проблеми, зроблений на основі огляду, дослідження наукових або інших джерел.

Реферат варто писати відповідно до самостійно розробленого плану, що є логіко-змістовим розв'язанням проблемного питання. Він повинен містити вступ, основну частину, висновки та список використаної літератури. Основна частина має складатися з розділів і підрозділів, які розкривають теоретико-методологічне питання теми, аналіз досліджуваної проблеми або явища й обґрунтування висновків, висвітлюють системні напрацювання теорії і практики досліджуваного явища в певній послідовності.

Основними методами роботи над рефератом є: аналіз, порівняння, узагальнення (самостійні висновки).

Студент повинен уміти працювати з літературою, починаючи від її пошуку та закінчуючи оформленням списку використаних джерел.

Критерії оцінювання виконання студентами завдань для самостійної роботи

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Українська мова у професійному спілкуванні: культура мовлення» оцінюється за наступними параметрами:

5 балів – завдання для самостійної роботи виконане в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу та творчого підходу. Студент самостійно працює з науковою літературою; оцінює комунікативні явища, професійні ситуації; робить висновки; вміє формулювати й обґрунтовувати власну позицію; володіє правилами написання рефератів та підготовки презентацій; креативно підходить до виконання завдання; має комунікативні вміння і навички; прагне до самовдосконалення і саморозвитку.

4 балів – завдання для самостійної роботи виконане в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент працює із запропонованою науковою літературою; робить висновки; володіє правилами написання рефератів та підготовки презентацій і втілює їх у практику. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень, прояву креативності й ініціативності.

3 бали – завдання для самостійної роботи виконане в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент працює із запропонованою науковою літературою, але аналізує її примітивно, без висвітлення власної позиції; володіє правилами написання рефератів та підготовки презентацій, але втілює їх у практику допускаючи грубі помилки та уникаючи використання фахової термінології.

2 бали – завдання для самостійної роботи виконане не в повному обсязі, частково самостійно і за певним зразком. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання мовних норм; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами і не вміє робити висновки; володіє правилами написання рефератів та підготовки презентацій, але не втілює їх у практику; комунікативні вміння і навички мають низький рівень розвитку.

1 бал – виконано менше половини завдання для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок, фраз і позицій. Студент не вміє працювати з науковими джерелами і робити власні висновки; не володіє правилами написання рефератів та підготовки презентацій; відсутній творчий компонент даного виду діяльності; комунікативні вміння і навички мають дуже низький рівень розвитку.

0 балів – більшу частину самостійного завдання не виконано. Студент лише частково володіє навчальним матеріалом, не вміє чітко, лаконічно й послідовно висвітлювати його; не працює з науковими і навчальними джерелами і не володіє правилами написання рефератів та підготовки презентацій; майже відсутні творчі та комунікативні вміння і навички.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Кожний модуль включає бали за *модульні контрольні роботи* (модульний контроль).

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в робочих зошитах студентів або на окремих аркушах. За умови навчання онлайн – в електронному форматі.

Модульний контроль здійснюється в середині та в кінці вивчення навчального матеріалу модуля.

Критерії оцінювання виконання студентами модульних контрольних робіт (10 балів за виконані тестові завдання + 15 балів за виконане творче завдання)

21-25 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу та творчого підходу. Студент самостійно працює, оцінює комунікативні явища, професійні ситуації; робить висновки; вміє формулювати й обґрунтовувати власну позицію; володіє правилами написання есе, резюме, автобіографії, листів та підготовки презентацій тощо; креативно підходить до виконання завдань; має комунікативні вміння і навички.

15-20 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент робить висновки; володіє правилами написання есе, резюме, автобіографії, листів та підготовки презентацій тощо і втілює їх у практику. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень, прояву креативності й ініціативності.

9-14 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стильові помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент не висвітлює власної позиції; володіє правилами написання есе, резюме, автобіографії, листів та підготовки презентацій тощо, але втілює їх у практику допускаючи грубі помилки та уникаючи використання фахової термінології.

3-8 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані не в повному обсязі, частково самостійно і за певним зразком. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання

мовних норм; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами і не вміє робити висновки; володіє правилами написання та підготовки есе, резюме, автобіографії, листів та підготовки презентацій тощо, але не втілює їх у практику; комунікативні вміння і навички мають низький рівень розвитку.

0-2 бали – виконано менше половини завдань для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок, фраз і позицій. Студент не вміє робити власні висновки; не володіє правилами написання есе, резюме, автобіографії, листів та підготовки презентацій тощо; відсутній творчий компонент цього виду діяльності; комунікативні вміння і навички мають дуже низький рівень розвитку.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль із навчальної дисципліни «Українська мова у професійному спілкуванні: Культура мовлення» здійснюється у формі *заліку*.

Залік отримують ті студенти, які відвідували лекційні та практичні заняття, працювали, писали модульні контрольні роботи та виконували блок самостійної роботи, а також мають у сукупності за всі види діяльності не менше *60 балів*.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю (для самоперевірки знань)

1. Найважливіші відомості з історії походження та розвитку української мови: початок становлення (VI ст. н.е.); формування фонетичної системи (XII – перша половина XIII ст.); розвиток фонетичної і граматичної систем (до середини XVI ст.). Суть етнополітичних концепцій походження українського народу і його мови: автохтонна концепція, «єдиноруська концепція», концепція «спільної колиски». Основні постулати концепції походження української мови Ю. Шевельова.

2. Літературно-писемна двомовність XIV – XVIII ст.: слов'яноруська мова, староукраїнська («проста мова»). Формування та джерела розвитку національної мови.

3. Місце української мови на карті мов світу. Типологічні особливості української мови на фонетичному, морфологічному та синтаксичному рівнях.

4. Українська мова в міжкультурному діалозі.

5. Закономірності функціонування мови в різних сферах її суспільного життя. Універсальність поняття «стиль».

6. Культура мовлення та «стиль мовлення». Вплив стилю й жанру на формування мовленнєвої культури майбутнього фахівця.

7. Принципи, історія і критерії класифікації та жанрової диференціації стилів. Характеристика функційних стилів української літературної мови.

8. Засоби творення стильової доречності. Різновиди стилістично виправданого слововживання: стильова, контекстуальна, ситуативна та особистісно-психологічна.

9. Взаємодія стилів, підстилів і їх цілісність.

10. Співвідношення національного та інтернаціонального у стилістиці національної мови.

11. Особливості усного спілкування у фаховій діяльності. Загальні вимоги, що визначають рівень культури усного ділового мовлення.

12. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування: за способом взаємодії між комунікантами, за кількістю учасників, з урахуванням каналів комунікації, залежно від змісту повідомлення.

13. Жанри усного мовлення (співбесіда, розмова телефоном, доповідь, репортаж, захист наукового проєкту). Дискусійний діалог, репліки, суперечка/конфлікт, аргументація мовлення оратора. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Співбесіда з працедавцем.

14. Етикет телефонної розмови.

15. Мистецтво публічного виступу. Жанри публічного виступу. Закони ефективного спілкування. Умови успішного публічного виступу. Способи виголошення промови. Мистецтво формулювати запитання та отримувати змістовні відповіді.

16. Динаміка і статика в корпусі уснорозмовної лексики професійного спілкування. Чинники екстралінгвальні та інтралінгвальні як фактори поповнення розмовного вокабуляра. Розмовні одиниці соціолінгвального сектору.

17. Мовна економія. Мовні смаки, їх вплив на сферу спілкування комунікантів. Неолексеми професійного мовлення. Причини входження неологізмів у професійне мовлення. Оказіоналізми мови медіа та реклами.

18. Вплив мови професійного спілкування, медіа та реклами на формування мовного простору спільноти. Взаємодія прескриптивної та дескриптивної норм, співіснування заблокованих мовною нормою лексичних одиниць у практиці усного спілкування.

19. Поняття засобів логіко-емоційної виразності. Інтонація як мовне явище, її сутність і вивчення. Мовні такти – основна ланка органічного зв'язку складників виразності і системостворюючих відношень між ними. Паузи, їх роль і значення в мовленні. Логічний наголос. Функційні особливості логічного наголосу. Мелодика мовлення, її значення для вираження змісту фрази. Темп мовлення, його значення в словесній діяльності. Позамовні засоби виразності.

20. Сучасна українська орфоепія. Орфоепічні норми, їхнє значення. Причини порушення орфоепічних норм. Типи орфоепічних помилок.

21. Основні норми літературної мови голосних і приголосних звуків в сучасній українській літературній мові.

22. Вимова слів іншомовного походження.

23. Основні закони милозвучності української мови.

24. Норми щодо наголошування слів. Варіантне наголошування слів. Наголос у складних і складноскорочених словах.

25. Орфоепічні словники. Специфіка і структура мовленнєвого впливу. Маніпулятивні технології: способи розпізнання та протистояння. Мова як наскрізна сугестивна система. Лінгвістичні рівні впливу. Екстралінгвальні чинники впливу. Сугестогенні дискурси.

26. Офіційне та приватне спілкування крізь призми маніпулятивних технологій. Маніпулятивні техніки та протистояння маніпуляціям у спілкуванні. Алгоритми мовного протистояння маніпулятивним впливам.

27. Сучасні технології нейролінгвістичного програмування. Особливості здійснення сугестивного впливу в інтернеті.

28. Захист від маніпулятивного впливу. Техніки протистояння маніпулюванням.

29. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет.

30. Комунікативний кодекс (етнічні, етнолінгвістичні та соціолінгвістичні параметри).

31. Структура мовного етикету. Стандартні етикетні ситуації. Етикетна формула.

32. Особливості українського мовленнєвого етикету. Український комплімент.

33. Мовний етикет у професійному спілкуванні. Правила. Вимоги.

34. Мовний етикет академічного навчального середовища.

35. Гендерні характеристики комунікативної поведінки.

36. Гендерні стереотипи і гендерна чутливість комунікації.

37. Реалізація стратегії фемінізації в українській мові. Фемінітиви в українській мові ХХІ ст. Відображення фемінізації в офіційно-діловій сфері. Лінгвокультурологічна оцінка найменувань жінок.

38. Вікові особливості комунікативних властивостей особистості (у різні періоди розвитку). Молодіжний сленг. Студентський жаргон.

39. Мовна норма. Правильність, досконалість, зразковість як характеристики, що визначають нормативну літературну мову, високу культуру мови фахівця.

40. Система норм писемного мовлення: лексико-фразеологічні, морфологічні, синтаксичні, графічні, орфографічні, пунктуаційні, стильові. Причини порушення мовних норм.

42. Формування мовних норм у процесі стильового розгалуження мови.

43. Варіантність мовної норми.

44. Особливості фіксації мовних норм у правописі, словниках, довідниках, підручниках та посібниках з української мови.

45. Принципи українського правопису.

46. Основні зміни до нової редакції правопису.

47. Найважливіші правописні норми сучасної української літературної мови. Ненаголошені *е, и, о* в сучасній українській літературній мові. Правила вживання м'якого знака та апострофа в сучасній українській мові. Правопис префіксів у сучасній українській літературній мові.

48. Правопис слів іншомовного походження. Подвоєння та подовження приголосних. Правила вживання великої літери у власних назвах.

49. Написання слів разом, окремо і з дефісом. Правопис *не, ні* з різними частинами мови.

50. Орфографічні словники.

51. Точність наукового мовлення. Особливості вживання термінів.

52. Художня точність. Унормоване слововживання. Оказіоналізми в художньому мовленні. Причини порушення семантичної точності мовлення:

вживання слів у значенні, невластивому для літературної мови; невміння користуватися синонімами, паронімами, термінами, багатозначними словами й омонімами; міжмовна лексико-семантична інтерференція в умовах білінгвізму; порушення норм лексичної, граматичної та стильової сполучуваності; мовна надмірність; мовна недостатність.

53. Поняття фразеологічної норми. Найпоширеніші типи порушення фразеологічної точності: дослівний переклад іншомовних висловів або фраз, які в українській мові мають свої відповідники; незнання точного значення фразеологізму, його експресивно-стильових особливостей, сфери вживання; трансформація складу фразеологізму, розширення фразеологізму; спотворення складу фразеологічної одиниці через підміну слів.

54. Словотвірні норми. Граматична правильність українського мовлення. Нормативність творення відонімних дериватів. Прізвища, імена та імена по батькові: закономірності творення та особливості відмінювання.

55. Нормативність уживання граматичних форм самостійних частин мови.

56. Синонімія та омонімія відмінкових та прийменниково-відмінкових форм.

57. Порушення норм у вживанні службових частин мови.

58. Синтаксичні аспекти письмового мовлення. Синтаксичні засоби економії в письмовому мовленні.

59. Порядок слів у реченні. Синтаксична норма в словосполученні. Керування та узгодження між компонентами речення. Координація головних членів речення.

60. Формальна і семантична ускладненість речення. Поняття про однорідні члени речення. Способи вираження однорідності. Узагальнюючі слова в реченнях з однорідними членами. Пунктуація у реченнях з однорідними членами. Вставні та вставлені конструкції. Відокремлення означень (узгоджених і неузгоджених), відокремлення прикладок, обставин, додатків. Пунктуація при відокремлених членах речення.

61. Розділові знаки у складносурядному та складнопідрядному реченнях. Залежність постановки розділових знаків у безсполучникових складних реченнях від змістових відношень, які встановлюються між предикативними частинами. Кома, крапка з комою, тире і двокрапка у безсполучникових складних реченнях.

62. Пряма та непряма мова. Розділові знаки при прямій / непрямій мові.

6.6. Шкала відповідності оцінок

<i>Рейтингов а оцінка</i>	<i>Оцінка за стобальною шкалою</i>	<i>Значення оцінки</i>
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.

B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь).
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання, за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1-34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни.

7. Навчально-методична картка дисципліни

Теми практичних занять	Тема 1. Генеза логіях у країнській основі культури фахових мов (10б+1)	Тема 2. Функціоніальна диференція української мови як основної культури фахових мов (10б+1б)	Тема 3. Культурна суспільна функція впливу соціуму (професійна комунікація, мова медіа та реклами) (10б+1б)	Тема 4. Функціонування української мови в уснорозмовній сфері та вплив на соціум (професійна комунікація, мова медіа та реклами) (10б+1б)	Тема 5. Вирізність усної комунікації в мовленнєвій культурі фахівця (10б+1б)	Тема 6. Орфографічна акцентуаційна грамотність як складний мовленнєвий культурний феномен (20б+2б)	Тема 7. Телологія комунікативної взаємодії (20б+2б)	Тема 8. Мовні етикетні скандалі культурології (10б+1б)	Тема 9. Гендерні та вікові аспекти спілкування (10б+1б)	Тема 10. Динаміка мовної норми і проблеми кодифікації (20б+2б)	Тема 11. Український правопис у контексті мовних інновацій (20б+2б)	Тема 12. Лексична та фразеологічна правильність мовлення (20б+2б)	Тема 13. Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця (20б+2б)	Тема 14. Синтаксичні аспекти культурної мовлення (20б+2б)
------------------------	--	--	---	---	--	--	---	--	---	--	---	---	---	---

			+ I б)											
Самостійна робота	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
Контроль	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)				Модульна контрольна робота 3 (25 балів)			Модульна контрольна робота 4 (25 балів)		
Підсумковий контроль	<i>Залік</i>													

8. Рекомендовані джерела

Основні (базові):

1. Антонюк Т., Борис Л., Кабаненко А., Стрижаковська О. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Чернівці: Друк Арт, 2015. 528 с.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ: КММ, 2019. 208 с.
3. Доброскок І., Овсієнко Л. Основи професійної комунікації: навчальний посібник. Переяслав-Хмельницький: «ФОП Домбровська Я.М.», 2017. 446 с.
4. Заболотний О., Заболотний В. Правильне мовлення. Київ, 2020. 272 с.
5. Маруніч І., Гайдаєнко І. Ділове спілкування та культура мовлення. Київ, 2019. 224 с.
6. Микитюк О. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма: навчальний посібник. Львів: Львівська політехніка, 2020. 440 с.
7. Пасинок В. Основи культури мовлення. Київ, 2019. 184 с.
8. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред С. Карамана, О. Копусь. Київ: Літера ЛТД, 2013. 544 с.
9. Українська мова. Мова фаху, мова науки, мова спілкування. Текстово-комунікативне навчання: навчальний посібник / за ред. О. Любашенко. Київ: ТОВ ВПП «Компас», 2014. 256 с.
10. Український правопис / ред. Є. Мазніченко, В. Македон, С. Шарабанова, І. Яловнича. Київ: Наукова думка, 2019. 391 с.

Додаткові:

1. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2009. 376 с.
2. Бацевич Ф. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ: Довіра, 2007. 207 с.
3. Береза Т. Гарна мова – одним словом: словник вишуканої української мови. Львів: Априорі, 2015. 420 с.
4. Береза Т. Мовою бестселерів. Сучасний словник живої мови. Львів: Априорі, 2017. 800 с.
5. Береза Т. Скажи мені українською. Львів: Априорі, 2019. 456 с.
6. Береза Т. Слова, що нас збагачують. Словник вишуканої української мови. Львів: Априорі, 2016. 384 с.
7. Бирик С. Літературна мова в культурі повсякдення: монографія. Ніжин, 2013. 598 с.
8. Богдан С. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ: Рідна мова, 1998. 476 с.
9. Ботвина Н. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації. Київ: Артек, 2002. 208 с.
10. Булах І., Мруга М. Створюємо якісний текст: навчальний посібник. Київ: Майстер-клас, 2006. 160 с.
11. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.

12. Великий тлумачний словник сучасної української мови / кер. вид. проекту П. Мовчан, В. Німчук, В. Клічак. Київ, 2002. 32 с.
13. Волкотруб Г. Стилїстика ділової мови: навчальний посібник. Київ: МАУП, 2002. 208 с.
14. Головащук С. Словник-довідник з українського літературного слововживання. Київ: Наукова думка, 2004. 448 с.
15. Городенська К. Граматичний стандарт української літературної мови і сучасна практика. *Граматичні студії*. 2017. Вип. 3. С. 17–21.
16. Гриценко Т. Українська мова та культура мовлення. Вінниця: Нова книга, 2003. 261 с.
17. Гриценко Т. Українська мова та культура мовлення: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 268 с.
18. Доброскок І., Овсієнко Л. Організація сучасної ділової комунікації: навчальний посібник. Переяслав-Хмельницький: «Видавництво КСВ», 2015. 446 с.
19. Дротянко Л. Наукова і побутова мови у процесі взаємопроникнення культур. *Вісник НАН України*. 2005. № 11. С. 51–58.
20. Дяков А., Кияк Т., Куделько З. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти: монографія. Київ: Видавничий дім «KM Academia», 2000. 218 с.
21. Етика ділового спілкування: навчальний посібник / авт. кол.: Т. Гриценко, С. Гриценко, Т. Іщенко та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.
22. Етика ділового спілкування: навчальний посібник / авт. кол.: Т. Чмут, Г. Чайка, М. Лукашевич та ін. Київ: МАУП, 2003. 208 с.
23. Єрмоленко С., Бибик С., Коць Т., Сюта Г., Чемеркін С. Літературна норма і мовна практика: монографія. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013. 320 с.
24. Зарицький М. Актуальні проблеми українського термінознавства: підручник. Київ: ІВЦ Видавництво «Політехніка»; ТОВ «Періодика», 2004. 128 с.
25. Зубков М. Універсальний довідник. Українська мова. Харків: ФОП Співак В.Л., 2009. 416 с.
26. Когут О. Основи ораторського мистецтва: практикум. Тернопіль: Астон, 2005. 296 с.
27. Коломієць М., Молодова Л. Словник іншомовних слів. Київ: Освіта, 1998. 190 с.
28. Корж А. Українська мова професійного спрямування: навчальний посібник. Київ: Правова єдність, 2009. 293 с.
29. Косенко Ю. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2011. 281 с.
30. Коць Т. Літературна норма у функціонально-стильовій і структурній парадигмі: монографія. Київ: Логос, 2010. 304 с.
31. Коць Т. Явище варіантності в історії української літературної мови. *Українська мова*. 2016. № 2. С. 82–91.
32. Культура мови на щодень / авт. кол.: Н. Дзюбишина-Мельник, Н. Дужик, С. Єрмоленко та ін. Київ: Довіра, 2000. 169 с.

33. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: навчальний посібник. Київ: Каравела, 2008. 352 с.
34. Мацько Л., Кравець Л. Культура української фахової мови: навчальний посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2007. 360 с.
35. Мацько Л., Сидоренко О., Мацько О. Риторика: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2003. 311 с.
36. Мацько Л., Сидоренко О., Мацько О. Стилїстика української мови: підручник. Київ: Вища школа, 2003. 462 с.
37. Михайлюк В. Українська мова професійного спілкування: навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2005. 496 с.
38. Орфографічний словник української мови / уклад.: С. Головащук, М. Пещак, В. Русанівський, О. Тараненко. Київ: Довіра, 1994. 864 с.
39. Орфопічний словник української мови: у 2 т. / укл. М. Пещак та ін.; за ред. М. Пещак, В. Русанівського. Київ: Довіра, 2001.
40. Панько Т., Кочан І., Мацюк Г. Українське термінознавство: підручник. Львів: Світ, 1994. 216 с.
41. Пентиліук М., Маруніч І., Гайдаєнко І. Ділове спілкування та культура мовлення: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 224 с.
42. Полюга Л. Словник синонімів української мови. Київ: Довіра, 2006. 477 с.
43. Полюга Л. Словник українських морфем: понад 45 000 слів. Київ: Довіра, 2009. 554 с.
44. Пономарів О. Культура слова: мовностилістичні поради: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2001. 240 с.
45. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навчальний посібник. Київ: Знання, 2006. 291 с.
46. Радзівєвська Т. Текст як засіб комунікації. Київ: НАН України, 1998. 194 с.
47. Сагач Г. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації: навчальний посібник. Київ: Зоря, 2003. 255 с.
48. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2006. 716 с.
49. Семенов О. Культура наукової української мови: навчальний посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2010. 216 с.
50. Сербенська О. Культура усного мовлення. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
51. Сербенська О. Сучасна українська термінографія і проблеми екології мови. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2002. № 453. С. 17–20.
52. Середняцька А., Куньч З. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Київ: Знання, 2011. 299 с.
53. Словник іншомовних слів / уклад. Л. Пустовіт та ін. Київ: Довіра, 2000. 1018 с.
54. Словник синонімів української мови: в 2 т. / укл. А. Бурячок та ін. Київ: Наукова думка, 2006. Т. 1. 1040 с.; Т. 2. 960 с.
55. Стахів М. Український комунікативний етикет: навчально-методичний посібник. Київ: Знання, 2008. 245 с.

56. Сурмін Ю. Науковий текст: специфіка, підготовка та презентація: навчально-методичний посібник. Київ: НАДУ, 2008. 184 с.
57. Сучасний орфографічний словник української мови: 180 000 слів / уклад. В. Дубічинський, Н. Косенко. Харків: Школа, 2009. 1024 с.
58. Сучасний тлумачний словник української мови / за заг. ред. В. Дубічинського. Харків: ВД «ШКОЛА», 2011. 1008 с.
59. Сурмін Ю. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навчально-методичний посібник. Київ: НАДУ, 2008. 184 с.
60. Томан І. Мистецтво говорити. Київ: Політвидав України, 1989. 293 с.
61. Українська мова: енциклопедія / ред.: В. Русанівський, О. Тараненко, М. Зяблюк. Київ: Українська енциклопедія, 2000. 752 с.
62. Українська мова за професійним спрямуванням: практикум / за заг. ред. Т. Симоненко. Київ: Видавничий центр «Академія», 2009. 270 с.
63. Український орфографічний словник / укл. В. Чумак, І. Шевченко, Л. Шевченко, Г. Ярун; за ред. В. Скляренка. Київ: Довіра, 2008. 984 с.
64. Український правопис / НАУ, Інститут мовознавства імені О.О. Потебні, Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2007. 280 с.
65. Чулінда Л., Паримський І. Риторична майстерність: посібник. Київ: б. в., 2000. 79 с.
66. Шавкун І. Ділова комунікація: сутність та типологізація. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. Запоріжжя, 2009. Вип. 38. С. 67–74.
67. Шевчук С., Клименко І. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ: Алерта, 2010. 696 с.
68. Ющук І. Мова наша українська. Київ: Видавничий центр «Просвіта», 2001. 315 с.

9. Додаткові ресурси

1. Конституція України (чинна з 1996 р. зі змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Культура мови і культура мовлення. Комунікативні ознаки культури мовлення. URL: https://pidruchniki.com/1040101747600/dokumentoznavstvo/kultura_movi_kultura_movlennya_komunikativni_oznaki_kulturi_movlennya
3. Лексичні норми мови професійного спілкування. URL: https://pidruchniki.com/1814081747605/dokumentoznavstvo/leksichni_normi_movi_profesijnogo_spilkuvannya
4. Українська мова: Енциклопедія. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
5. Українська мова в Інтернеті. URL: <http://novamova.info/>
6. Український правопис (2019). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>
7. Уроки державної мови. URL: <http://mova.kreschatic.kiev.ua/>
8. Центр культури української мови. URL: <https://centrkum.blogspot.com/>